

KVINDEN OG SAMFUNDET

Udgivet af

Dansk Kvindesamfund

Nr. 20.

Kontor: Nørregade 33, St.

4. Oktober 1902.

Udgaar hveranden Lørdag.

18. Aarg.

MARY STEEN,

kongelig Hoffotograf

Amagertorv 4, 3.

EMMY THULSTRUP.

Hjemmelavet Konfekt,

tilkendt eneste

Panoptikon B, 1ste Sal o. G.
Telefon 26543.

Marie Steffensens Skole

for Snitmønstertegning,
Tilskæring og Kjølesyning,
Zinnsage 2, 2. Sal.

De sædvanlige Kursus for Husmødre begynder **9. Oktober**. Samtidig begynder Kursus for Lærereinder. Undervisningsmetoden har ministeriel anbefaling. Oplysninger gives og Indmeldelser modtages daglig Kl. **12-2**.

Sprogundervisning,

særlig **Tysk** og **Dansk**, gives af
Fru **Anna Nording**,
Nørregade 34, 3. Træffes 3-5.
(Anbefalet af Frk. Zahle.)

Rosenvængets
praktiske Kursus,
ledet af Frk. **Elisabeth Gad** (trf. mel. 1-3)
beg. 1. Novbr., varer til 1. Maj, koster
100 Kr. Program hos d'Hr. Boghandler
Hagerup, Godthersg., Baadstrup, Øster-
brogade, i Rosenvængets Allé 18² og
paa dette Blads Kontor.

„Bog og Naal“,

nordisk Tidsskrift for kvindelig Opdragelse og Undervisning, er Organ for Foreningen „Den danske Pigeskole“ samt for Foreningerne inden den norske Pigeskole. „Bog og Naal“ udgaar en Gang om Maaneden. Det koster 75 Øre Kvartalet og kan bestilles paa ethvert Postkontor i Danmark, Norge og Sverige samt paa Bladets Ekspeditions-kontor i Silkeborg.

Kvinden og Samfundet.

Opmærksomheden henledes paa, at „Kv. og Samf.“ giver Abonnentsamlere den sædvanlige Boghandleravance: 40 % saaledes, at man for hver til Kontoret, Nørregade 33, St., indsendt **Kvittering** fra Postvæsenet paa en Abonnent (dog mindst 5 ad Gangen) vil faa 20 Øre — 1 Kr. for 5 ny Abonenter — tilbagesendt.

Redaktøren træffes i sit Hjem, Amalievej 9, sikkrest 5-7.

Bøger og Blade bedes sendte til samme Adresse. Mundtlig Besked modtages paa **Dansk Kvindesamfunds Kontor**, aabent 8-7, og hertil bedes man henvende sig om alt Ekspeditionen vedrørende.

En Kvindeskikkelse.

—o—

I dette Aar er der udkommet en Bog af den norske Forf. Johan Bojer, „Theodora“, som Georg Brandes omtaler i en af sine Mandagsartikler i „Politiken“, den 16. Juni 1902.

Ens første Indtryk, naar man læser denne Bog, er Forbavselse, — man forbavses over at noget saa forvirret, selvmodsigende og meningsløst kan faa Lov til at forvilde sig ud af et Menneskes Hjerne. Han har fremstillet for os en Kvinde med store matematiske Evner, men tillige med udpræget Kvindelighed, hvilket ytrer sig i en uafviselig Moderfølelse, der faar hende til at sætte alle Hensyn til Side for at faa et Barn hun kan „opdrage som en Fortsættelse af det bedste i sig selv“. Hun vil ikke gifte sig med sit Barns Fader — skønt hun elsker ham, — fordi hun ikke mener at kunne overkomme mere end sit videnskabelige Arbejde og Barnets Opdragelse. Men Barnet dør spædt, fordi hun overanstrenger sig, sit Manuskript til den matematiske Doktorafhandling ødelægger hun selv, da hun i det ser Aarsagen til Barnets Død, dets Fader bliver forfalden og ødelagt af Sorg og Længsel, hun selv regner sit Liv for forfejlet og begaar Selvmord. Altsammen yderst sørgeligt, men saa ganske nødvendigt! Det trøster En, naar man læser Bogen; thi intet Steds har Forfatteren givet fyldestgørende Grunde for, at det netop vil gaa saaledes, som han skildrer, og ikke paa en hvilken som helst anden mindre sørgelig Maade, ja, nogle Steder har han end ikke forsøgt at give Grunde. Det hele forekommer En som een eneste stor Urimelighed, kummerligtsammenholdt af Forfatterens Idé: at videnskabeligt Arbejde og Modergering er uforeneligt i en Kvindes Liv.

Havde der intet Forfatternavn staaet paa Bogen, vilde enhver Mand have udpeget en Kvinde som dens Forfatter; thi vilde man sige, en saadan Mangel paa Logik kan kun en med stringent Tænkning uvant kvindelig Hjerne lægge for Dagen. Men enhver Kvinde vilde have udpeget en Mand som Forfatter, thi Forestillingen om en saa rodløs, egoistisk Moderkærlighed, som den her skildrede, kan kun fødes i en Mands Hjerne.

Men lad os se lidt nærmere paa disse Ting, Forfatterens Skildring af Theodora som Menneske og som Kvinde, og Begrundelsen af Theodoras Handlinger.

Hun skildres som et stærkt og kraftigt Menneske, „med Viljestyrke for ti“. Hun har selv kæmpet sig frem til Artium, boende i en Kælder, flygtet hjemmefra. Hun viser sin Sjælsstyrke i det Mod, hvormed hun trods Ver-

dens Dom for „at leve efter sit eget Hoved“, men ogsaa Styrken af sin Moderfølelse, der forlanger dette af hende. Lad os først se paa hende som Kvinde i Forholdet til Barnet og til dets Fader, Jørgen Grundt.

Her er hun ikke virkelighedstro, men en blot og bar Konstruktion, tilmed i Modstrid med sig selv. Barnet forstyrrer hende i hendes Arbejde paa Doktorafhandlingen, og det nærliggende Forslag gøres hende at lade Afhandlingen ligge lidt, men hun svarer foragtelig: „Jeg skulde kanske gaa her og være bare Barnepige nu“. Man tænke sig: En Kvinde, der har sat saa meget ind paa at faa og opdrage et Barn og kaldt det „det dyreste paa Jorden for en Kvinde“, taler saa foragtelig om de Pligter, som hun netop selv har forskaffet sig, fordi hun ikke kunde undvære dem! Hvis hun nu havde haft sin Mand, kunde hun nok have faaet ham til at være „Barnepige“ en Gang imellem, naar hun havde særlig Brug for at samle sine Tanker om Doktorafhandlingen. Det havde sikkert ikke været saa stort et Offer for ham som det, hun har forlangt af ham, uden Skrupler, nemlig, at han skulde holde sig borte fra hende og Barnet, rimeligvis for bestandig. Er dette ikke fuldstændig meningsløst, naragtigt? Der gaar den stakkels Mand og længes og mister Energien til sit Arbejde, fordi han er stængt ude og ikke maa hjælpe hende med Arbejdet for deres Barn, og her gaar hun og lider, fordi hun ikke kan overkomme baade sit eget Arbejde og hele Omsorgen for Barnet, deres Barn. Ethvert andet Menneske end Forfatteren, vilde det straks falde ind, hvad der skulde gøres for at hjælpe paa dette uheldige Forhold, men Forf. ser det ikke, han er sin Idé tro.

Han har ikke formaaet noget Steds at begrunde, hvorfor hun saa stædigt holder fast paa at være alene om at opdrage det Barn, som de dog er to om at have Retten til og Forpligtelsen overfor. „Jeg maa faa være ganske alene om det, længere strækker ikke jeg“, siger Theodora. Er det en tilstrækkelig Begrundelse? Hun strækker jo ikke engang saa langt, netop fordi hun foruden sin Gerning — den, hun har valgt sig i Stedet for at styre sit Hus, da hun saa sine Evner gaa i anden Retning — paatog sig at være baade Fader og Moder. Saalænge hun endnu tror, at hun strækker til, har hun maaske moralsk Ret — over for Barnet, vel at mærke — til at være alene om det, men saasnart det viser sig, at hun ikke kan overkomme det, falder den sidste Støtte for hendes Fordring. Hun maa nu slide saa haardt for sit Brød, og for sin Interesse, at hun overanstrenger sig og ikke har Mælk nok til sit Barn, som hun ammer, og Barnet sulter og sygner hen. Og det ser hun paa, hellere end at tillade Faderen at understøtte sit Barn og dets Moder, blot for at have den egenkærlige Glæde, at det

er hendes Barn og hende, der faar Lov at forsørge det! Er det Moderkærlighed? Forfatteren mener det vist.

Hun har heller ikke den Undskyldning, at hun ikke vidste, at hendes Barn led Nød. Uvidenhed kan ogsaa være en Forbrydelse, særlig i et Tilfælde som dette, hvor enhver Læge kan sige hende, om Barnet trives vel eller ej. Man skulde heller ikke tro, at der behøvedes en udenfor staaende til at fortælle et normalt, begavet Menneske, endsige da et Menneske som hun, at saalænge et Barns hele Ernæring afhænger af Moderen, maa hun sørge for at være saa sund som muligt og i hvert Fald ikke frivillig ødelægge sit Helbred ved at overanstrenges sig, undvære Nattesøvn og Mad. Thi man maa jo huske paa, at det her er ganske frivilligt; hun har en Seng, hun kan lægge sig i, og Mad i sit Spisekammer. Hun behøvede heller ikke at overanstrenges sig, thi det er ikke Arbejdet for Brødet, der er for meget for hende, det er kun dette i Forbindelse med det andet. Havde hun nøjedes med en af Delene, enten alene tjent Penge, eller alene skrevet Doktorafhandling (d. v. s. ladet Faderen foreløbig forsørge dem begge, senere kunde hun altid begynde at tjene Penge igen, hun ventede jo at blive ansat ved Universitetet), vilde det hele gaaet udmærket, og hun have beholdt baade sit Barn og sin Afhandling.

Som tidligere anført, man ser ingen Nødvendighed for, at det skal gaa hende saa sørgeligt; hun kunde have valgt en af de anførte Udveje. Det forekommer En næsten latterlig at høre hendes højtravende Udbrud: „Kan en Kvinde da ikke bevare sin fulde Aandskraft og samtidig give et lidet Barn Bryst*? Maa det være saa?“ hvor det hele drejer sig om at udsætte sin Doktorafhandling et Aar eller to. Er det noget at fortvivle over, hun den modige der har Vilje for ti, det, at hun bliver Doktor i 1893 i Stedet for 1902, eller maaske først 1904? Naar det, hun vinder er „det dyreste paa Jorden for en Kvinde“, efter hendes eget Udsagn? Har man nogen Sinde set et Menneske, naar han ikke kan faa begge sine Ønsker opfyldt, opgive det, han sætter højest, for det, han sætter næsthøjest? Det lader Johan Bojer Theodora gøre. Det er ganske originalt, men egentlig psykologisk indlysende forekommer det En ikke at være.

Endvidere, hvad Barnet angaar, har hun da rent glemt, at Barnet kan have Krav paa en Fader? Selv om det i Øjeblikket trænger mest til en Moders Omsorg, kommer der sikkert Øjeblikke, hvor det trænger til en Faders Støtte. Har hun da Ret til uden videre at berøve Barnet den, og har hun aldrig tænkt over den Sag? Hun har intet.

*) Om saa var, hvad gør saa det? Man giver da ikke et lidet Barn Bryst hele Livet igennem. Der er jo Tid nok, hvor man har sin fulde Aandskraft.

*) Man skal ellers være varsom med at paa-vise Tendenser i Bøger, men i dette Tilfælde har G. B. selv i sin Artikel peget paa Bogens Idé.